
CONTEMPORARY ART MUSIC AS A WAY OF DIRECT AESTHETIC EDUCATION

Jelena Cvetković Crvenica

University in Niš, The Faculty of art, Republic of Serbia, lesnjakjelena@gmail.com

Aleksandra Miletić

University in Belgrade, Teacher Training Faculty, Republic of Serbia, miletics@gmail.com

Abstract: The area of listening to music represents the direct experience of musical perception and cognition. The importance of music in the context of contemporary music and the educational process is determined by the overall aesthetic experience of the listener that is changeable category. Listening to music in the music education process integrates sound and music within the educational activities. Therefore, the assumption that a gradual process of initiating the definition of contemporary sound, with subsequent introduction of increasingly complex concepts, identification with the formal characteristics and phonicity contemporary music was much more successful. The very nature of listening to music is clearly a reference to mastering complex cognitive and emotional processes. Perception and reception of music are determined by the specific act of listening in which the listener brings everything that has ever learned and experienced, and the cognitive system adapts to the new use of musical material by relying on prior knowledge and perception of similarity between the musical material, based on associations. Formation of musical categories and subjective feeling of similarity is possible because the principles of similarity allow understanding of musical connection in contemporary music regardless of musical experience with concrete work. Proper planning and appropriate teaching strategies of teachers in the context of education have a major impact on the formation and development of students. In addition to the educational, professional and social goals to be achieved, there are those related to the building and development of personal capacities students, his emotional and aesthetic maturation and may be crucial for stimulating or blocking the learning process. Listening to music in the music education process had to start from the real sound, which would provide a concrete experience, and which will specify certain segments of listening - memory, emotions, will, intellectual capacity and experience of the individual. The aim of listening to contemporary music in music pedagogy can be sensorial and sentimental nature. Listening to music should be established simultaneously processing a large number of mental actions, so that the process itself gets complex intellectual meaning. When it comes to contemporary art music it is necessary to mention its complex form, rich psychological contents and complicated aesthetic basis. The question is whether contemporary art music, as such, can improve emotional and intellectual life of the child; whether it is for teaching practice in the formation of musical preference important to listen to valuable works of contemporary music; and whether repeated listening contributing to the greater liking and interest in this kind of music? Answers to these questions are given through research which covers primary and secondary schools in Leskovac.

Keywords: contemporary music, aesthetic education, evaluation of music, musical taste.

**САВРЕМЕНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ КАО СРЕДСТВО НЕПОСРЕДНОГ
ЕСТЕТСКОГ ВАСПИТАЊА**

Јелена Цветковић Црвеница

Универзитет у Нишу, Факултет уметности, Србија, lesnjakjelena@gmail.com

Александра Милетић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Србија, miletics@gmail.com

Резиме: Подручје слушања музике означава непосредно искуство музичког доживљаја и спознавања. Важност слушања музике у контексту савременог музичко-образовног процеса одређена је целокупним естетским искуством слушаоца које је променљива категорија. Слушање музике у оквиру музичког образовања интегрише звук и музику унутар образовних активности. Стога је претпоставка да би поступним процесом иницирања дефиниције савременог звука, а каснијим увођењем све сложенијих појмова, идентификација са формалним карактеристикама савремене музике била знатно успешнија. Сама природа слушања музике јасно упућује на овладавање сложеним когнитивним и емоционалним процесима. Перцепција и рецепција музике условљени су конкретним чином слушања у који слушалац уноси све оно што је икада сазнао и доживео, а когнитивни систем прилагођава се новој употреби музичког материјала, ослањајући се на претходно знање и перцепцију сличности између музичког материјала, заснованој на асоцијацијама. Формација музичких категорија и субјективни осећај

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

сличности је могућ јер принципи сличности дозвољавају разумевање музичких веза у савременој музици независно од музичког искуства са конкретним делом. Правилно планирање и адекватне педагошке стратегије наставника у оквиру музичког образовања у знатној мери утичу на формирање и развој ученика. Поред образовних, професионалних и социјалних циљева који се остварују, постоје и они који се односе на изграђивање и развој личних капацитета ученика, његово емоционално и естетско сазревање и могу бити одлучујући за подстицање или блокирање процеса учења. Процес слушања музике у оквиру музичког образовања морао почети од стварног звука, који би омогућио конкретан доживљај, а чиме ће се прецизирати одређени сегменти слушања - памћење, емоције, воља, интелектуална способност и искуство појединца. Циљ слушања савремене музике у музичкој педагогији не може бити сензорне и сентименталне природе. Слушањем музике мора се успоставити истовремено процесуирање већег броја менталних радњи, тако да сам тај процес добије комплексно интелектуално значење. Када је реч о савременој уметничкој музици, која поседује сложену форму, богату и компликовану психолошку садржину и естетску основу, поставља се питање да ли она као таква може да унапреди емоционални и интелектуални живот детета; да ли је за наставну праксу при формирању музичких преференција важно слушање вредних дела савремене музике; и да ли поновљено слушање доприноси већем допадању и интересовању за такву врсту музике? Одговори на постављена питања дати су кроз истраживање којим су обухваћени ученици основних и средњих школа у Лесковцу.

Кључне речи: савремена музика, естетско васпитање, вредновање музике, музички укус.

УВОД

Један од задатака савремене школе јесте да код ученика пробуди интересовање и смисао за музику и њена естетска обележја. Како тај смисао није урођен, већ се развија постепеним и трајним естетским васпитањем и образовањем, нужно је да млади за време школовања упознају вредна музичка дела и начин њиховог слушања. Само тако могуће је васпитавати их као култивисане слушаоце, са изграђеним критеријумима за вредновање било које музичке врсте и музичког стила.¹²⁴

ЕСТЕТСКО ВАСПИТАЊЕ - опажање, доживљај и вредновање музике

Посматран кроз призму музичке наставе, доживљај музике представља суптилан васпитни циљ у процесу слушања музике и непосредно је повезан са квалитетом опажања и вредновања музике која се слуша што, опет, зависи од музикалности, талента, музичке преференције и укуса самог слушаоца. Слушањем уметничке музике изазива се естетски и музички доживљај који заокупља целу личност ученика, његов интелект, осећања и вољу. Такав доживљај појачава психичке активности (пажњу, машту, памћење), обогаћује емоције и развија стваралаштво. Како је вредновање (процењивање) музике коначан циљ слушања музике, опис наведених делатности подразумева њено уочавање, чулно опажање, пажљиво слушање и доживљавање, а учениково вредновање подразумева да се према њој одреди, да је рангира, процени итд. Све наведено обавезује наставника да музички доживљај ученика посматра као слободно и самостално изражавање његових осећања и мисли.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

У циљу организованог и успешнијег извођења образовног и васпитног рада, посебно његовог сталног унапређивања, спроведено је истраживање са циљем да се, на темељу утврђених чињеница сазна да ли се слушањем савремене музике може, и у коликој мери, у одређеној фази образовања постићи музичко-перцептивно разумевање, рационално перципирање и организовање сукцесивних звучних појава у јединствену целину. Имајући у виду значај педагошког рада на повезивању примљених звучних утисака путем асоцијација са блиским садржајима, важно је било установити степен доживљавања и схватања савремене музике, а све то кроз приказ и анализу ставова и преференција ученика различитих узраста према савременом музичком стваралаштву.¹²⁵

У тромесечном истраживању спроведено је организовано, систематско и целисходно посматрање понашања, поступака и реакција ученика у комбинацији са техником анкетирања, скалирања и интервјуа. Популацију из које је екстрахован узорак представљали су ученици основних и средњих школа на територији

¹²⁴ Uzelac, M. *Estetika*, Novi Sad: Akademija umetnosti. (1993)

¹²⁵ Cvetković, J. *Imanentni sluh i recepcija muzike*, Niš: Univerzitet u Nišu, Fakultet umetnosti u Nišu i Centar SANU, (2015)

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

града Лесковца. Истраживањем је било обухваћено њих 267, а узорак обухваћен испитивањем био је коначан и затворен, намеран и јасно одређен, прецизно дефинисан садржајем, обимом и временом.

Први део истраживања био је посвећен испитивању музичких навика испитаника, њихових интереса и ставова према уметничкој музици. Други део чинио је слушни тест у којем су ученици слушали композиције различитих музичких праваца, са циљем да се установи могућност прихватања и схватања савремених композиција у односу према традиционалном звуку. Инструмент анкетирања био је посебно конструисан упитник којим смо установили објективне ставове, мишљења, судове, интересовања и преференције ученика. Анкетирање је било анонимно, а комбинована су питања затвореног и отвореног типа. Упитником су прикупљени квалитативни и квантитативни подаци о ставовима ученика према савременој музици, њиховом вредновању и доживљавању. Примењени статистички поступак је одређен у складу са постављеним циљем истраживања и провером постављених хипотеза. Добијени подаци су обрађени у софтверском пакету SPSS 17.0 Microsoft Excel Worksheet. **Предмет истраживања** је однос ученика општеобразовног и средњошколског узраста према савременој музици у функцији сагледавања њихових музичких преференција према музици у целини. **Циљ истраживања усмерен** је на испитивање афективног нивоа развоја ученика, њихово естетско вредновање савремене музике, музичке преференције и музички укус. Наведени циљеви одредили су и задатке истраживања, и то у односу на сазнања о томе:

- Да ли ученици показују негативан или позитиван став према савременој музици; Да ли постоје разлике у ставовима ученика у односу на њихов узраст и претходно музичко искуство; Да ли су ученици млађег узраста отворенији према савременој музици од ученика старијих разреда; Да ли савремену музику доживљавају као блиску и складну; Да ли поновљено слушање унапређује тај однос, и да ли доприноси позитивнијем односу према савременој музици.

На основу дефинисаног циља постављена је **општа хипотеза** са одговарајућим **подхипотезама**:

- Ученици генерално показују позитиван став према уметничкој музици; Постоје разлике у ставовима ученика према савременој музици у односу на њихов узраст и претходно музичко искуство; Ученици млађег школског узраста су отворенији према непознатој музици него старији ученици; Претпоставља се да постоји разлика између ученика општеобразовног и средњошколског узраста у начину доживљавања и вредновања савремене музике; Претпоставља се да поновљено слушање ствара емотиван однос према савременом музичком делу, унапређује га и формира позитиван став према савременој музици; ученици више наклоности показују према уметничкој музици ранијих епоха, али и међу њима постоје значајне статистичке разлике у ставовима према одређеним врстама музике коју слушају.

Овакав приступ одредио је и варијабле које обухватају и покривају димензије истраживања, као што су: независне варијабле (узраст ученика, претходно музичко искуство, школски успех) и зависна варијабла (ставови ученика према савременој музици). Основна идеја главних варијабли као карактеристике ученика, наставе и резултата учења у теорији школског учења, преузета је и адаптирана у контексту научног рада.¹²⁶

ПРИКАЗ КАТЕГОРИЧКИХ ВАРИЈАБЛИ – ДЕСКРИПТИВНА СТАТИСТИКА

Од 267 испитаника, основну школу похађа 130 (48,7%) испитаника, средњу музичку школу 30 (11,2%) испитаника, гимназију 107 (40,1%) испитаника. Од 267 испитаника, први разред средње школе похађа 37 (13,9%), други разред 47 (17,6%), трећи разред 28 (10,4%), четврти разред 25 (9,4%), пети разред основне општеобразовне школе похађа 42 (15,7%), шести разред 23 (8,6%), седми разред 44 (16,5), осми разред 21 (7,9%). Од 267 испитаника 2 (0,7%) ученика су постигла недовољан успех, 2 (0,7%) довољан, 20 (7,5%) добар, 62 (23,3%) врло добар и 181 (67,8%) одличан успех. Од свих 267 испитаника, укључујући и ученике музичке школе, 66 (24,7%) се изјаснило да похађа музичку школу.

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

Тражећи одговор на питање да ли је ученик способан да прихвати савремену уметничку музику и на који начин му најприродније приближити такве музичке садржаје, требало је најпре узети у обзир да постоје различити сазнајни склопови који се у одређеној култури развијају кроз неформално и формално стицано претходно искуство. То примарно претходно искуство подразумева предзнање и способности ученика.¹²⁷ Да би се утврдиле

---

¹²⁶ Vilotijević, M.. *Dikaktika 2 – didaktičke teorije i teorije učenja*, Beograd: Naučna knjiga i Učiteljski fakultet. (1999).

¹²⁷ Jović Miletić, A. *Početno muzičko opismenjavanje na srpskm muzičkom jeziku*, Beograd: Dijamant print. (2011).

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
 25-28.5.2017, Budva, Montenegro

почетне позиције са којих крећу ученици обухваћени истраживањем, неопходно је било сагледати их као јединствене личности, са одређеним културолошким и когнитивним карактеристикама. У поступку истраживања пажња је највише била усмерена на конативно-афективну сферу личности детета. На питања постављена у оквиру спроведене анкете добили смо следеће резултате:

1. Да ли сте икада посетили позориште или концертну дворану? **Да** 93,6%; **Не** 6,4%.
2. Колико често посећујете концерте уметничке музике? **Редовно** 6,0% **Не толико често** 37,8%; **Веома ретко** 56,2%.
3. Који су најчешћи разлози одласка на концерте ове врсте? **Волим да слушам квалитетну музику** 54,3%; **На наговор пријатеља посећујем концерте** 18,0%; **Не посећујем уопште** 27,7%.
4. Да ли се у твом дому слуша музика? **Да** 99,3%; **Не** 0,7%.
5. Каква се музика најчешће слуша у твом дому? **Народна музика** 10,9%; **Забавна музика** 83,9%; **Уметничка музика** 5,2%;
6. Какав је твој став према уметничкој музици? **Блиска ми је** 40,8%; **Равнодушан сам** 50,2%; **Одбојна ми је** 9,0%

Општи је утисак да су деца у нашим условима углавном наклоњена популарној забавној и народној музици, што је првенствено резултат утицаја породице, медија и вршњака. У односу на разред који похађају, наклоност ученика према одређеним врстама музике се статистички значајно не разликује. У односу на школски успех, није уочена значајна статистичка разлика према музици у целини, нити према делима савремене музичке литературе. Истраживање је показало да велики број ученика посећује концерте уметничке музике, што је и очекивани резултат. Највише наклоности према музици у концертним дворанама показују ученици средњих школа, а одбојност, па чак и потпуну апстиненцију, ученици 5. 6. и 7. разреда основне школе. Истраживање указује на то да се ученицима највише допада забавна музика (83,9%), знатно мање народна музика (10,9%), а најмање уметничка музика (5,2%). Уочљива је појава да испитаници забавну и народну музику лакше процењују од уметничке музике која је знатно мање омиљена код деце, што је пре свега резултат занемарености рада институција које треба да брину о њима, посебно оних институција које треба да брину о правилном музичком развоју. У највећем проценту (50,2%) свој став према уметничкој музици испитаници су окарактерисали као „равнодушан“, у нешто мањем проценту (40,8%) као близак, а свега 9% испитаника изјаснило се да им је уметничка музика одбојна.

У циљу истраживања **музичког укуса** деце, примењена је варијанта скале процене Ликертовог типа:

Табела 1. Степен сагласности или несагласности емоционалног доживљаја музике

Назив композиције	Јако ми се допада	Допада ми се	Не разумем	Досадна ми је	Нимало ми се не допада
Моцарт <i>Дон Ђовани</i> I чин, пета сцена	14,6	50,9	13,5	14,6	6,4
Кеј <i>Први интерлудијум</i> за препарирани клавир	3,7	20,3	25,8	25,5	24,7
Шенберг <i>Пјеро месечар</i> оп. 21, бр. 8	9,7	18,7	24,0	25,5	22,1
Берг <i>Воцек</i> III чин, трећа сцена	11,6	32,6	23,2	14,2	18,4

АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Општи утисак, посматран у контексту намере да се истражи реаговање на савремену музику, а као основа за интерпретацију индивидуалних утисака ученика, показује да су се испитаници најпозитивније изјаснили у вези са

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

првом композицијом. Велика је вероватноћа да су се деца већ раније сусрела са овом композицијом у смислу неформалног слушања (као позадина неких садржаја у цртаним филмовима и сл.). Друга композиција, Кејцов *Интерлудијум за препарирани клавир*, спада у врхунске домете када је у питању литература намењена овом инструменту. У композицији је све прецизно записано, чак и тачна позиција шрафова и делова тканине који се постављају унутар инструмента да би се променио његов звук. Иако је проценат оних који су се изјаснили да је ово дело досадно, уопште им се не свиђа или га не разумеју – доста велики, охрабрујућа је чињеница да се чак 20% испитаника позитивно изјаснило према композицији коју не познају и потпуно им је страна. Иако збуњени и изненађени неочекиваним звуком, својим реакцијама указују на развијен осећај за нов уметнички израз и способност да иновативност музике доживе и изјасне се у вези са њом. *Пјеро месечар* последњи је значајан Шенбергов рад експресионистичког периода. Доноси специфичан музички израз, па је у том смислу очекиван већи проценат допадања у односу на Кејцову експерименталност, и позитивнија реакција на специфичност певања у оквиру уметничких оквира који донекле дотичу појмове мелодије и хармоније. Највеће изненађење представљала је Бергова опера *Воцек* која, иако драстичан пример експресионизма и „демаркационо место стварања интензивне и искључиве одбојности ученика према музици 20. века“¹²⁸, доноси висок проценат допадања (чак 44%) у односу на очекивани. Насупрот вокалном извођењу код Шенберга, где су слушаоци недвосмислено реаговали смехом, негодовањем и прекривањем ушију, ученици су током слушања *Воцека* били изузетно тихи, без икаквих реакција, усредсређени на снажан експресивни утисак мушког гласа у израженом ритму.

Резултати испитивања степена допадања појединачних композиција на одређеном узрасту показала су висок степен допадања Моцартове музике у свим узрастима, што је најпре повезано са јасним, избалансираним, транспарентним и једноставним језиком хармоније као главном карактеристиком његове музике. Кејцова музика показала је висок степен допадања у општеобразовној настави, са тенденцијом опадања у средњошколском узрасту. Чак је одговор „досадна ми је“ најзаступљенији у 4. разреду средње школе. Шенбергова музика показала је прилично уједначену слику недопадања у свим узрастима, уз наглашен одговор „не разумем“ на крају општеобразовног узраста, у 7. и 8. разреду. Свакако је код ученика у средњој школи наглашен одговор „нимало ми се не допада“, док је одговор „допада ми се“ заступљенији у знатној мери код ученика у основној школи. Након слушања последње композиције и читавања резултата, уочава се прилично јасна диференцијација позитивних реакција у односу средњошколског и општеобразовног узраста, у корист млађих разреда, која показује висок проценат допадљивости у 5. и 6. разреду где иде и до 60%, са тенденцијом опадања код старијег узраста.

Јасно је да је музички укус деце млађег узраста, као део афективног развоја, знатно пријемчивији за савремена стремљења у музици, па је закључак да би управо слушање савремене уметничке музике у овом узрасту требало да представља примарни задатак богаћења учениковог музичког искуства, што ће допринети развоју и формирању његовог музичког укуса.

Наредни ниво испитивања реалног нивоа музичког доживљаја и естетске процене слушаних композиција савремене музике илустрован је низом придева понуђених испитаницима: *тужно; лепо; тешко; плаши ме; весело; разиграно; блиско; певљиво*. Из добијених резултата може се закључити да је у току процеса слушања музике најлакше успостављен контакт са Моцартовом композицијом, која у највећем проценту показује веселу и певљиву допадљивост, док су остале три композиције окарактерисане као тешке, што показује да испитаници у таквом звуку не могу да учествују, али га ипак доживљавају као нешто импозантно и комплексно.

Претпоставке да поновљено слушање ствара емотиван однос према савременом музичком делу, унапређује га и формира позитиван став према савременој музици навеле су нас на испитивање процента слушаности музичких дела. Резултати су недвосмислено показали да је највећи проценат ученика био у прилици да слуша Моцартову музику и раније, што је аналогно убедљиво највећем проценту позитивних ставова према тој композицији. Висок и уједначен проценат одговора „нисам никада“ у вези са претходним слушањем све три савремене композиције указује на потребу успостављања другачијег реалног стања у наставном процесу. Иако није реално очекивати да се савременим делима посвети више времена, а имајући у виду предвиђени фонд часова, предложени приступ савременој музици у оквиру наставно-образовног процеса свакако захтева другачији приступ образовању.

¹²⁸ Ivanović, N. *Metodika opšteg muzičkog obrazovanja za srednju školu*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, (2007). str.40

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

На крају, било је важно стећи и увид у разлоге допадања или недопадања савремене музике. На питање „која ти се композиција **најмање допада**“, највећи број испитаника изјаснио се за Шенбергову композицију, објашњавајући то следећим разлозима: нисам је разумео, можда бих променио став када бих је чуо још који пут; груба је и преоштра; несвакидашњи музички језик, непријатан и плаши ме; не волим експресионизам; неповезаност музичког материјала, буди страх и нервозу; нема никаквог смисла, све је неповезано; не држи пажњу. На питање „која ти се композиција **највише допада**“, највећи број испитаника изјаснио се за Моцартову композицију, објашњавајући свој став разноврсним одговорима: *мелодија је лагана и романтична; мелодија је весела и певљива; мелодија је складна и пријатна; допада ми се стил, израз, избор инструмената, хармонија; слушање побуђује смиреност, мелодичност, одражава утисак целине; пуна је набоја; компактна мелодија.*

Важно је нагласити да естетско вредновање у оквиру ове проблематике нема за циљ да окарактерише композиције као „добру“ или „лошу“, већ је циљ да ученици, примењујући своје предзнање, препознају присуство изражајних музичких компоненти и карактеристике различитих стилских праваца. Најрелевантнији начин да се установи способност ученика да препознају основне карактеристике савременог музичког израза, а адекватно циљевима наставе, било је испитивање оспособљености ученика да дају одговоре на конкретне задатке. Постигнуће задовољавајућег исхода морало је бити мерљиво, па је у ту сврху коришћен протокол **везаног интервјуа**. Листу тачно утврђених питања формулисана је на основу захтева које поставља слушање савремене музике у оквиру предмета Музичка култура, а то су: 1. Да ли „нови звук“ носи и препознатљива изражајна средства? 2. Да ли ученик може да опише карактер слушаног примера као резултат садејства опажених музичких компоненти? 3. Да ли је ученик у стању да повеже опажени карактер слушаног примера са естетском димензијом композиције?

У том смислу ученицима је најпре постављено питање у коме је затражено „да наброје музичке компоненте које препознају као саставни део слушаних савремених композиција“. Као најлакши начин за остваривање контакта са све три композиције преко својих спољних карактеристика издвојили су се извођачки састав, темпо и динамика (91,2%). Незадовољавајуће резултате ученици су дали у препознавању и издвајању мелодијске компоненте (8,8%). На питање „на који начин је драматуршки приказан садржај композиција, да ли има градицију, кулминацију, антиклимакс и којим музичким средствима је то постигнуто“, висок ниво идентификовања исказан је у вези са динамиком и извођачким саставом (94%). И овде изостаје мелодијска компонента као релевантан фактор музичког изражавања. Следећи задатак био је да се понуђеном палетом одговора (равноправан, складан, виртуозан) опише однос гласа и извођачког састава у Шенберговој и Берговој композицији. Овде је било потребно усмерити ученике ка тражењу одговора питањима: „Да ли глас има главну улогу или извођачки састав“? „Којим музичким средствима је истакнута улога гласа“? „Како бисте описали мелодију и ритам у деоници гласа, а како извођачког састава и на који начин свака од ових појединачних компоненти утиче на стварање поменутог односа“? Изражено у процентима, свега 43,8% ученика било је у стању да успешно одговори на постављене задатке, делимично 23,3%, а није знало 32,9%.

Како опажање ових компоненти захтева минимално образовање, свеукупан резултат указује на чињеницу да функционално знање о односима унутар композиције није релевантно за аналитичко слушање савремене музике. Уколико се узму у обзир одговори „успешно“ и „делимично“ може се закључити да је ученике могуће преусмерити на савремен звук у смислу препознавања основних музичких средстава и на тај начин их припремити да могу самостално (или уз одређену помоћ и подстицај) и са разумевањем одредити компоненте музичке целине.

ЗАКЉУЧАК

Сва три дела из савремене музичке литературе у процесу декодирања и вредновања изазвала су висок степен мотивисаности који је даље проузроковао висок квалитет реакције **не разумем**, која даље имплицира **интересује ме – желим да схватим**. Овакви одговори јасно указују да су испуњени услови за повратну реакцију, што је показатељ успешне комуникације, те да је избегнута „apatiја“ према активном учествовању у процесу наставе. Такође, велики број одабраних тврдњи за свако дело посебно указује на чињеницу да савремена музика децу не оставља равнодушном и да се она свакако може уврстити у круг њиховог интересовања. Следећи податак до којег се дошло у овом истраживању јесте претпоставка да су млађи ученици отворенији према непознатој музици, што добија на значају уколико се има на уму чињеница да се ставови и преференце према музици формирају у раном детињству, када се стичу и прва музичка искуства. Познато је да старији узраст доноси чвршће ставове, што значи да временом деца губе отвореност. Тачније, јављају се музичке предрасуде које отежавају пријемчивост за

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

музику.¹²⁹ То у овом контексту значи доказ хипотезе да савремена музика не доприноси развоју емоционалног и естетског музичког доживљаја, иако запажен број одговора „не разумем“ може да укаже на одређену толерантност. Међутим, уколико би ситуација била посматрана у обрнутом смеру, и уколико би унапред био очекиван позитиван став испитаника према савременој музици, сигурно би тај однос могао бити окарактерисан као „отворен“ за нови звук, о чему сведочи и прилично висок степен допадања (самим тим и висок степен прихватања) код најмлађе популације испитиваног узорка.

Из претходног излагања произлази да ће ученици најефикасније учити о музици музиком, чиме ће сазнање бити део сопственог искуства, као рационализација музичког доживљаја који ће бити ускладиштен у меморији у форми звук→рационализација. У том смислу ће и праг заинтересованости и мотивације за свако будуће слушање бити квалитетнији и сврсисходнији. Имајући у виду вредновања слушаних дела, јасно је да ће свако поновљено слушање, уз пропратне задатке којима се ученик усмерава ка правилном слушању, неизоставно довести до ситуације у којој ће ученик моћи самостално да демонстрира аналитичко мишљење. Такође, описујући карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких карактеристика ученик може да препозна и структуру одређеног музичког жанра, што заједно са развијањем аналитичког мишљења и јесу основни задаци процеса слушања музике у оквиру наставе предмета Музичка култура.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Uzelac, M. *Estetika*, Novi Sad: Akademija umetnosti, 1993.
- [2] Cvetković J. *Imanentni sluh i recepcija muzike*, Niš: Univerzitet u Nišu i centar SANU, 2015.
- [3] Vilotijević, M. *Dikaktika 2 – didaktičke teorije i teorije učenja*. Beograd: Naučna knjiga i Učiteljski fakultet, 1999.
- [4] Jović Miletić, A. *Početno muzičko opismenjavanje na srpskom muzičkom jeziku*. Beograd: Dijamant print, 2011.
- [5] Ivanović, N. *Metodika opšteg muzičkog obrazovanja za srednju školu*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2007.
- [6] Rojko, P. *Metodika nastave glazbe: teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera. Pedagoški fakultet, 1996.

---

¹²⁹ Rojko, P. *Metodika nastave glazbe: teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera. Pedagoški fakultet, (1996).